

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาผลการถ่ายทอดความรู้แบบตัวต่อตัวเกี่ยวกับการดูแลตนเองภายหลังคลอด ในสถานบริการสุขภาพพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามและแบบสังเกตประเมินพฤติกรรมการดูแลตนเองของมารดาภายหลังคลอด จำนวน 50 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 25 คน และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 25 คน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวภายหลังคลอด ทั้งในกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินการปฏิบัติตัวของมารดาภายหลังคลอด ทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประชากร

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของมารดาหลังคลอด จำแนกตามอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา

ข้อมูลพื้นฐาน	กลุ่มทดลองที่ 1		กลุ่มทดลองที่ 2		รวมทั้งสิ้น	
	จำนวน (N=25)	ร้อยละ	จำนวน (N=25)	ร้อยละ	จำนวน (N=25)	ร้อยละ
อายุ (ปี)						
15-20	4	16	2	8	6	12
21-25	6	24	7	28	13	26
26-30	8	32	9	36	17	34
31-35	7	28	7	28	14	28
อาชีพ						
แม่บ้าน	4	16	4	16	8	16
รับจ้าง	14	56	14	56	28	58
ค้าขาย	3	12	3	12	5	10
ข้าราชการ	2	8	4	16	6	12
รัฐวิสาหกิจ	2	8	-	-	2	4
การศึกษา						
ประถมศึกษา	5	20	3	12	8	16
มัธยมศึกษา	8	32	8	32	16	32
อุดมศึกษา/อาชีวศึกษา	12	48	14	56	26	52

จากตาราง 1 จะพบว่ากลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนมากมีอายุระหว่าง 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 34 และอายุระหว่าง 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 28 และอายุระหว่าง 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 26 ส่วนมารดาที่จำแนกตามอาชีพ พบว่า อาชีพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นอาชีพรับจ้างมากที่สุด ร้อยละ 58 รองลงมาคืออาชีพแม่บ้าน ร้อยละ 16 และน้อยที่สุด คือ อาชีพค้าขาย ร้อยละ 10 และส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาระดับอาชีวศึกษาหรืออุดมศึกษาร้อยละ 52 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 32 และน้อยที่สุด คือ ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 16

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวภายหลังคลอดก่อนการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวหลังคลอด

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ในการปฏิบัติหลังคลอดและระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวหลังคลอดของมารดา ในกลุ่มทดลองที่ 1 เปรียบเทียบก่อนและหลังการถ่ายทอดความรู้แบบปกติ

ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวหลังคลอด	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้
ก่อนได้รับการถ่ายทอดความรู้	19.04	ปานกลาง
หลังได้รับการถ่ายทอดความรู้	21.00	สูง

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มทดลองที่ 1 มีระดับคะแนนเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวหลังคลอดก่อนให้ความรู้อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 19.04 และภายหลังได้รับการถ่ายทอดความรู้ พบว่า มีระดับความรู้อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 21.00

หมายเหตุ ในการศึกษาเปรียบเทียบในการวิจัยครั้งนี้ คิดประชากรกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 24 คน เนื่องจากมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1 คน มีคุณสมบัติไม่ตรงตามที่ได้กำหนดไว้

ตาราง 3 เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนก่อนและหลังการถ่ายทอดความรู้
แบบตัวต่อตัวในกลุ่มทดลองที่ 2

ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวหลังคลอด	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้
ก่อนได้รับการถ่ายทอดความรู้	15.36	ปานกลาง
หลังได้รับการถ่ายทอดความรู้	24.60	สูง

จากตาราง 3 พบว่ากลุ่มทดลองที่ 2 มีระดับคะแนนเฉลี่ยก่อนได้รับการถ่ายทอดความรู้แบบตัวต่อตัว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 15.36 และภายหลังการถ่ายทอดความรู้แบบตัวต่อตัว พบว่า มีระดับความรู้อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 24.60

หมายเหตุ ในการศึกษาเปรียบเทียบในการวิจัยครั้งนี้ คัดคำนวณกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน เนื่องจากมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน มีคุณสมบัติไม่ตรงตามที่กำหนดไว้

ตาราง 4 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนทั้งก่อนคลอดและภายหลังคลอด
ในกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

ค่าเฉลี่ย	กลุ่มทดลองที่ 1	กลุ่มทดลองที่ 2
ความรู้ก่อนคลอด	19.04	15.36
ความรู้หลังคลอด	21.00	24.60

จากตาราง 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความรู้การปฏิบัติตนหลังคลอดก่อนการถ่ายทอดความรู้ พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความรู้ของกลุ่มทดลองที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 19.04 และค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 15.36 ส่วนค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนภายหลังได้รับการถ่ายทอดความรู้แบบตัวต่อตัวในกลุ่มทดลองที่ 2 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 1 คือ มีค่าเฉลี่ย 24.60 และ 21.00 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติตัวภายหลังคลอดภายหลังการได้รับการถ่ายทอดความรู้ในเรื่อง
การปฏิบัติตัวภายหลังคลอด

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยแสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนหลังคลอด ทั้งในกลุ่มทดลองที่ 1
และกลุ่มทดลองที่ 2

การปฏิบัติตนหลังคลอด	ค่าเฉลี่ย
กลุ่มทดลองที่ 1	27.4
กลุ่มทดลองที่ 2	32.4

จากตาราง 5 พบว่า มารดาที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ปฏิบัติตนหลังคลอดแบบตัวต่อตัว
ในกลุ่มทดลองที่ 2 มีระดับการปฏิบัติตัวสูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 1 โดยมีค่าเฉลี่ย 32.4 และ 27.4
ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบการปฏิบัติตัวหลังคลอดในกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

การปฏิบัติตัวหลังคลอด	ค่าเฉลี่ยกลุ่มทดลองที่ 1	ค่าเฉลี่ยกลุ่มทดลองที่ 2
การปฏิบัติเกี่ยวกับการพักผ่อนและการทำงาน	0.69	0.88
รักษาความสะอาดร่างกาย	0.75	0.88
รับประทานอาหาร	0.86	0.96
สังเกตแผลฝีเย็บและน้ำคาวปลา	0.83	0.93
การวางแผนครอบครัว	0.79	1.00
การบริหารร่างกายหลังคลอด	0.67	0.87
การมีเพศสัมพันธ์ และการมีประจำเดือน	0.78	0.95
การสังเกตอาการผิดปกติหลังคลอด	0.80	0.96
การมาตรวจตามนัดหลังคลอด	0.94	0.93

จากตาราง 6 คะแนนค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตัวหลังคลอดในกลุ่มทดลองที่ 2 มีระดับคะแนนค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนหลังคลอดในระดับที่สูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 1 ในทุกหัวข้อ ยกเว้นการมาตามนัดหลังคลอด เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มทดลองที่ 2 ไม่มาตรวจตามนัดหลังคลอด 1 คน

ตาราง 7 แสดงผลการสังเกตการปฏิบัติตนภายหลังคลอด ขณะอยู่ในโรงพยาบาล

พฤติกรรม	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มารดาสามารถลุกจากเตียงได้ภายหลังคลอดอย่างน้อย 6 ชั่วโมง	16	80.00	4	20.00
2. มารดาสามารถช่วยเหลือตนเองในการทำกิจกรรมบนเตียง เช่น เปลี่ยนผ้าอนามัย ดื่มน้ำ Breast Feeding	17	85.00	3	15.00
3. มารดาสามารถทำวิธีผ่อนคลาย เพื่อให้การพักฟื้นยาวนานขึ้น	20	100.00	0	0.00
4. มารดาล้างมือก่อนการเปลี่ยนผ้าอนามัย	16	80.00	4	20.00
5. มารดาล้างมือหลังการเปลี่ยนผ้าอนามัย	14	70.00	6	30.00
6. มารดาทำความสะอาดเต้านมได้อย่างถูกต้อง	20	100.00	-	-
7. มารดาสามารถลุกเข้าห้องน้ำน้ำเองได้ภายหลังคลอดอย่างน้อย วันละ 2 ครั้ง	16	80.00	4	20.00
8. มารดาเปลี่ยนผ้าอนามัยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	20	100.00	-	-
9. มารดาทำความสะอาดแผลฝีเย็บทุกครั้งหลังถ่ายปัสสาวะ และอุจจาระ	20	100.00	-	-
10. มารดาเปลี่ยนผ้าถุงทุกครั้งที่เป็น	19	95.00	1	5.00
11. มารดาลุกเข้าห้องน้ำ ธรรมชาติ ด้วยตนเองได้	16	80.00	4	20.00
12. มารดารับประทานอาหารที่ทางโรงพยาบาลจัดเตรียมให้ทุกอย่าง	19	95.00	1	5.00
13. มารดาเลือกรับประทานอาหารเสริมได้อย่างถูกต้อง	20	100.00	-	-

ตาราง 7 (ต่อ)

พฤติกรรม	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
14. มารดาตื่นน้ำอย่างน้อยวันละ 6-8 แก้ว	18	90.00	2	10.00
15. มารดางดอาหาร รสจัด หมักดอง และ ของมีเน่า	20	100.00	-	-
16. มารดาดูแล ทำความสะอาดแผลฝีเย็บ ได้ถูกต้อง	20	100.00	-	-
17. มารดาสังเกตน้ำคาวปลาที่เปลี่ยน ผ้าอนามัยก่อนนำไปทิ้ง	17	85.00	3	15.00
18. มารดาสอบถามข้อมูลในการคุมกำเนิด	20	100.00		
19. มารดาเลือกวิธีคุมกำเนิดได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม	20	100.00	-	-
20. มารดาบอกถึง ผลดี และ ผลเสียของ การคุมกำเนิดได้อย่างถูกต้อง	20	100.00	-	-
21. มารดาฝึกการบริหารร่างกายหลังคลอด ได้อย่างถูกต้อง	20	100.00	-	-
22. มารดาเริ่มบริหารร่างกายหลังพักฟื้น อย่างเต็มที่ภายหลังคลอด อย่างน้อย 12 ชั่วโมง	17	85.00	3	15.00
23. มารดาฝึกการบริหารร่างกายภายหลังคลอด ด้วยตนเองทุกวัน	15	75.00	5	25.00
24. มารดางดการมีเพศสัมพันธ์ 6 สัปดาห์ หลังคลอด	20	100.00	-	-
25. มารดาบริหารช่องคลอดด้วยวิธี Kegal Exercise	20	100.00	-	-
26. มารดาแสดงพฤติกรรมหยอกล้อ กอดสามี	17	85.00	3	15.00
27. มารดาสอบถามข้อมูลในการสังเกต อาการผิดปกติหลังคลอด	19	95.00	1	5.00

ตาราง 7 (ต่อ)

พฤติกรรม	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
28. มารดาสอบถามข้อมูลของการเริ่มมีประจำเดือน	18	90.00	2	10.00
29. มารดาสามารถบอกอาการผิดปกติที่ควรพบแพทย์ได้อย่างน้อย 3 ข้อ	20	100.00	-	-
30. มารดาสังเกตและบอกลักษณะของน้ำคาวปลาที่ผิดปกติได้	18	90.00	2	10.00
31. มารดาสามารถบอกถึงอาการของการติดเชื้อที่แผลฝีเย็บได้	20	100.00	-	-
32. มารดาสามารถวัดยอดมดลูกได้อย่างถูกต้อง	19	95.00	1	5.00
33. มารดาสามารถบอกถึงอาการเต้านมอักเสบได้	20	100.00	-	-
34. มารดาแสดงความเข้าใจเหตุผลของการตรวจสุขภาพหลังคลอด และยืนยันจะมาตรวจตามนัด	18	90.00	2	10.00
35. มารดามาตรวจหลังคลอดตรงตามวันนัด	19	95.00	1	5.00

ตาราง 7 การสังเกตการปฏิบัติตัวหลังคลอดของกลุ่มตัวอย่าง แยกเป็นการปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1. การปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการพักผ่อน และการทำงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 88.33
2. การปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดร่างกาย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 88.12 ไม่ปฏิบัติในเรื่องการลุกเข้าห้องน้ำภายหลังคลอด จำนวน 4 คน
3. การปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 96.25 ไม่ปฏิบัติในเรื่องการดื่มน้ำวันละ 6-8 แก้ว จำนวน 2 คน
4. การปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการดูแลแผลฝีเย็บและน้ำคาวปลา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 92.50 และไม่สังเกตน้ำคาวปลาที่เปื้อนผ้าอนามัย มีจำนวน 3 คน

5. การปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถเลือก และให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนคุมกำเนิดได้อย่างถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 100.00

6. การปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการบริหารร่างกายหลังคลอด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ อย่างถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 86.66 และมารดาที่ไม่บริหารร่างกายทุกวันเป็นจำนวน 5 คน มารดาที่ไม่บริหารร่างกายภายหลังคลอด 12 ชั่วโมง จำนวน 3 คน

7. การปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์และการมีประจำเดือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 95

8. การปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการสังเกตอาการผิดปกติหลังคลอดพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ สามารถบอกและสังเกตอาการผิดปกติภายหลังคลอดได้อย่างถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 95.7

9. การปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการมาตรวจตามนัด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ถึง ความสำคัญของการมาตรวจตามนัดและมาตรวจตามนัด คิดเป็นร้อยละ 92.50 และมีจำนวนที่ ไม่มาตรวจตามนัด เนื่องจากมารดาตรวจหลังคลอดที่โรงพยาบาลใกล้บ้าน

ในการวิจัยครั้งนี้พบว่ามารดาที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้โดยตรงแบบตัวต่อตัวมีการ ปฏิบัติตนได้ถูกต้องทุกคนในหัวข้อดังต่อไปนี้

1. มารดาเปลี่ยนผ้าอนามัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
2. มารดาทำความสะอาดแผลฝีเย็บทุกครั้งหลังถ่ายปัสสาวะและอุจจาระ
3. มารดาเลือกรับประทานอาหารเสริมได้อย่างถูกต้อง
4. มารดางดอาหารรสจัด หมักดอง และของมีนเมา
5. มารดาดูแลทำความสะอาดแผลฝีเย็บได้อย่างถูกต้อง
6. มารดาสอบถามข้อมูลในการคุมกำเนิดได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
7. มารดาเลือกวิธีคุมกำเนิดได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
8. มารดาบอกถึงผลดีและผลเสียของการคุมกำเนิดได้อย่างถูกต้อง
9. มารดาฝึกการบริหารร่างกายหลังคลอดได้อย่างถูกต้อง
10. มารดาดังการมีเพศสัมพันธ์ 6 สัปดาห์หลังคลอด
11. มารดาบริหารช่องคลอดด้วยวิธี Kegal Exercise
12. มารดาบอกอาการผิดปกติที่ควรพบแพทย์ได้อย่างน้อย 3 ข้อ
13. มารดาสามารถบอกถึงอาการของการติดเชื้อที่แผลฝีเย็บได้
14. มารดาสามารถบอกอาการด้านมดลูกได้